

DİL NEDİR?

Duyguları ^{değerleri} ve düşünceleri anlatmaya yarayan ve birtakım işaretler dizgesinden oluşan

Temeli bilinmeyen dönemlerde atılmış

Kendine özgü kuralları olan ve bu kurallar cereyanı da değişen ve gelişen

Canlı bir varlıktır.

DİLLERİN DOĞUŞU

Bilim adamları, yeryüzünde diller nasıl doğmuştur sorusuna uzun yıllar cevap aramışlardır Ancak dillerin doğuşu ile ilgili kesin ve tam bir sonuç elde edilememiştir.

Bilim adamları, dillerin doğuşu ile ilgili şu kuramları ortaya atmıştır:

1) Diller yarımadalardan doğmuştur.

Örnek: gürül gürül → gürültü . neflanel
şiril şiril → şırıltı
vizur vizur → vizurte

2) Diller inançlardan, eylemlerden doğmuştur

Örnek: otlamak, ahlamak, uhlamak,

3) Diller ortak yaşam ve ortak işgünden doğmuştur.

calışmak, karmak, tarmak

*4) Çocuk dilv üzerine yapılan araştırmalarla, dillerin dağılımı
açında yakın bir bağ vardır. İleri ortaya atılmıtır.

OİL VE İLETİŞİM

DİL VE İLETİŞİM

*İletişim

İnsanların birlikte yaşamalarının ön koşulu iletişimidir. İletişimin olduğu yerde insan topluluklarından söz edebiliriz. İnsanlar duygularını, düşüncelerini, dilek ve isteklerini dil aracılığıyla başkalarına aktarırlar. Diğer bir deyişle iletişim, bir bilginin veya bir iletişim bir takım yollar veya taşıyıcılar dizisiyle bir kişiden başka bir kişiye aktarılmasına denir.

*İletişimin Üç Genel Biri Vardır.

a) Sessiz İletişim: Bireyin kendisi olan iletişimidir.

b) Kişilerarası İletişim: Bireyin diğer biri ve kişilerle olan iletişimidir.

c) Toplulararası İletişim: Bir toplumun, diğer toplum veya toplumlarla kurduğu iletişimidir.

*İletişimin Tarihîl Dönemleri

- 1) Sözlü İletişim
- 2) Yarı İletişim
- 3) Basılı İletişim; kâğıt → daha fazla çeşitlere
- 4) Görsel İletişim; televizyon

DİL VE DÜŞÜNCE

İnsanlar, nesnelerin varlığını ancak onları adlandırarak kavrayabilir.

Evren çok karmaşık bir yapıdadır. Evreni kavrayarak ve evrenle ilgili bilgiler elde etmek durumunda. Bir durumun bilgi haline getirilmesi bir takım zihinsel süreçler gerektirir. Zihinsel işlemlerin de bazı yöntemleri vardır.

Gözlem

Deneysel

Arastırma

İncelene

Teori

Sentez

Analiz

ve benzeri

Bilgi de bulur da ancak dille olanaklı hale gelebilir. Dilin olmadığı yerde düşünce, düşüncenin olmadığı yerde de dilden söz edilemez. Çünkü dil, düşüncenin aracıdır. Bilgi düşünceyi olanaklı kılar, yeni düşünceler üretmesini sağlar ve bu bağlamda dil ile düşünce ^{aracılığı} birbirini etkiler ve geliştirir.

DİL ve TOPLUM,

İnsanlar toplum olarak öğretiler ve yaşamaktadırlar. Öğretile toplum, ulaşılabilir kurumlar gerektirir. Dil de ulaşılabilir bir kurumdur. Bütün toplumsal ve kültürel öğeler bireye dil aracılığıyla aktarılır ve öğrenilir. Ve birey bütün toplumsal olgu ve olayları dil aracılığıyla öğrenir ve kavrar.

Dil sadece bir iletişim aracı değildir, ^{organizmada} iletişimini içeren bir kültür bayrağıdır da. Dilin aktarılabilir özelliğinin yanı sıra, yaratıcılık ^{özelliği} de vardır. Bütün dilsel gelişmeler, kültürel ^{bilgi} akınları, sanatsal ^{bilgi} ürünler dilin yaratıcılığına birer benettir.

* Dilin Üç Temel İşlevi vardır

- 1) Dil iletişim sağlar
- 2) Dil, bilgi aktarır
- 3) Dil, düşünceyi geliştirir ve yaratır.

DİLİN TÜRLERİ

DİLİN TÜRLERİ

- * Konuşma Dili: Genellikle yaşamımızda çevremizdeki bireylerle ^{konuşurken} kullandığımız dildir.
- * Yazı Dili: Edebi metinlerde ve yazılı iletişimde belli dil türallama beklisi balınlarak kullanılan bir dildir. "İstanbul ağı"
- * Ana Dil ^(Anne): Bir kışının ailesinden ve yataş çevresinden öğrendiği dildir.
- * Ana Dil (Kök Dil): Kendisinden bir veya birden fazla dil türayan dildir.
- * Yazayan Dil: Genellikle geçerliliği olan konuşulup yazılan bir dildir. Bir dilin yaşayabilmesi için en az 250 bin kişi tarafından konuşuluyor olması gerekir.
- * Ölçü Dil: Yeryüzünde hiçbir topluluk tarafından konuşulmıyor, varlığı ancak yazılı belgeler aracılığıyla kanıtlanabilen dillere dır. (Lidya, Karar, Frigya, Urartuca, Hititçe, Hattice)
- * Resmî Dil: Bir ülkede yabaca kabul edilen bir dildir. T. C. devletin resmî dili Türkcedir.
- * Bilin Dili: Bilimsel eserlerde kullanılan, ve kendine özgü olan bir terminolojisi olan bir dildir.
- * Lehae: Bir kök dilin (ana dilin) tarihsel gelişimi içinde değişik çağlarda ve değişik coğrafi alanlarda oluşan ses, yapı, söz dırısı ve söz varlığı bakımından gösterdiği türüst farklılıklardır. (Lehae farklılıklar lehae dır.)

→ Türkiye Türkçesi

Yazı Uyğurca

Özbekce

Kazakça

Türkmence

Tatarca

Azerice

* Ağız: Bir dilin o ülkenin değişik bölge ve yörelerinde farklı biçimlerde kullanılmasıdır.

Argo: Bir dilin bir toplumda geçerli olan ortak dilin dışındaki anlaşılmaz ve genellikle küfürler, hakaretler, şaka ve diğer benzeri ifadelerden oluşan ve genellikle belirli bir sosyal grupta kullanılan konuşma dilidir.

YERYÜZÜNDEKİ DİLLER VE SINIFLANDIRILMASI

Bilim adamları yeryüzündeki dillerin sayı konusunda hemfikir değillerdir, bazıları 6000'ten fazla dil olduğunu söylerken bazıları 2000'den fazla olduğunu söyler.

+ Yeryüzünde en çok kullanılan ana dil ise Hindice'dir. Hindice 3. sırada yer almaktadır.

YERYÜZÜNDEKİ DİLLER VE

Birim (Yapı) Bakımından Diller

Köken (Kaynak) Bakımından Diller

a) Yalınlayıcı diller: Hiç bir yapım eki almayan kelimelerden oluşan dillerdir. Bu gruptaki diller, cümle içindeki yerlerine ve diğer sözcüklerle olan ilişkilerine göre anlam ve görev korurlar.

b) Bitirici (Sonda Eklenmeli) Diller: Bu gruptaki diller sonuna yapım eki alarak sözcük türetebilen dillerdir. "Türkçe, İngilizce, Fransızca" (İsim ve Fiil kökleri) isim ve fiil köklerinden türetilir.

c) Bükümlü Dillerdir: Türetilebilir kökleri deyimlerle süslenen dillerdir. "Arapça"

→ Ses, yapı, birim, söz dizimi ve söz varlığı bakımından benzer özellik gösteren dillere akraba diller denir.

b) Köken (Kaynak), Akrobolik İlişkileri Bakımından Diller

Ses, yapı, bîna, söz dîvîmî ve söz varlığı bakımından benzer özellik gösteren dillere akraba diller denir.

1) Hint - Avrupa Dil Ailesi:

* İtalic Diller: Latince

* Roman Dilleri: Portekizce, Fransızca

* Kelt Dilleri: Galce, İskoçya, İrlandaca, ...

* German Dilleri: Almanca, İngilizce, Norveççe, İsveççe, Hollandaca, Danca, Flemenkçe

* Baltık Dilleri: Letonca, Litvanca

* Slav Dilleri: Rusça, B. Rusça, Ukraynaca, Lehçe, Çekçe, Slovence, Slovakça, Bulgarca, Sırpça, Hırvatça, Bulgarca

* Hint - İran Dilleri → Hint - Ari Dilleri: Hintçe, Urduca, Sansekritçe, Bengali, Kasmirce
→ İran Dilleri: Farsça, Peştîca, Tacikçe

* Diğer Diller: Arnavutça, Yunanca, Ermenice

2) Kafkas Dilleri:

* Güney Kafkas Dilleri: Gürcüce, Lazca

* Kuzey - Batı Kafkas Dilleri: Abazca, Abhazca, Çerkesce, Adigece

* Kuzey - Doğu Kafkas Dilleri: Çeçence, İnguşca

3) Ural Dilleri:

* Fin Kolu: Fince, Estonca, Lezgice

* Ugor Kolu: Voguka,

4) Altay Dilleri: Türkçe, Moğolca, Tıngırca

5) Japonca

6) Korece

7) Çin - Tibet Dilleri → Çin Dilleri:

→ Tibet - Blüman Dilleri

8) Malaya-Polinezya Dilleri: Malayca, Madagarca, Hawaice, Tahitice

9) Eskimo Dilleri: Estinoca

10) Amerika Yeli Dilleri: → Güney Amerika Yeli Dilleri:

→ Kuzey " " "

→ Orta " " "

11) Hami-Sami Dilleri: → Sami Dilleri: Arapca, İbranice, Babilce, Asurca, Sincarca, Aranca

→ Hami Dilleri: Berberi Dilleri:

→ Mısır Dilleri: → Gec Mısır Dilleri:

→ Orta Mısır Dilleri:

→ Eski Mısır Dilleri:

→ Kuzi Dilleri: Haisan

12) Afrika Dilleri:

* Mısır-Sahra Dilleri

* Kongo Dilleri

14) Eski Anadolu Medeniyetleri Dilleri: Lidya, Frigya, Hititçe, Hattice, Karyaca

15) Bask Dilleri: Taharca

Türkçe, bütün bakımdan dünya dilleri içerisinde bittir (sondan ekleneli) diller bakımında

TÜRK DİLLERİ VE LEHÇELERİ

Avrupalı batısından, Asya'nın doğusuna kadar olan geniş coğrafi alanda kimi yerlerde yoğun, kimi yerlerde ise dâpirik olarak yaşayan Türk asıllı halkların kullandığı dile genel olarak Türkçe denir.

I) Dil Coğrafyası: Antropologların, tarihçilerin, arkeologların ve bilim adamlarının Altay Dağları ve yöresini ana yurtları olarak gösterdikleri Türkler, bugün oldukça geniş bir coğrafi alana yayılmış olarak yaşamaktadır.

Yaklaşık 180-200 milyonluk bir nüfusun yaşadığı Türk dilleri ve lehçelerinin yayılma alanlarını doğudan batıya doğru şöyle sıralayabiliriz:

* Sibirya'nın kuzeydoğusunda ⇒ Yakutistan'da, Yakutlar

* Altay Dağları ve yöresinde ⇒ Söyler:

Karakas } dilleri
Abakan: } kullanılmaktadır
Soy

* Urallarda Dolga bölgesinde ⇒ Çuvaşça

Başkurça

Tatarca

* Moğol-Tibet Çin sınırından Hazar Denizi'ne batısına kadar olan bölgede ⇒

Yeni Uygurca (Doğu Türkistan)

Özbekçe (Doğu Türkistan, Özbekistan)

Kırızca (Özbekistan, Afganistan, Tacikistan)

Türkmençe (Türkmenistan, Afganistan)

Kazakça (Kazakistan)

Azerice (Azerbaycan, Kuzey Doğu İran)

* Kafkaslar Bölgesinde ⇒ Çuvaşça, Balkarca, Nogayca, Karagayca

* Anadolu'da ⇒ Türk Dili ve lehçelerinin en gelişmiş olan, kültür ve edebiyat dili olarak da kullanılan Türkiye Türkçesi'dir.

* Güneyde ⇒ Kıbrıs, Suriye, Yunanistan, Bulgaristan, Makedonya ve Arnavutluk bölgelerinde yaşayan Türk asıllı halkların kullandığı dil ile Türkiye Türkçesi büyük benzerlik göstermektedir.

TÜRK DİLLERİ VE LEHÇELERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Bilim adamlarının ^{Türkçeye, doğuya} en eski, en kutsal ve en yakın dillerinde bazı benzerlikler

Türk dili ve lehçelerinin bilimsel olarak sınıflandırılması çalışmalarına ilk kez 14. yy da başlamıştır. Ancak daha önce 19. yy da Kargırlı Mehmet tarafından kaleme alınan "Divan-ı Lügat-ı Türk" adlı eserde (Türk dili ve lehçelerinin sözlüğü anlamına gelen bu eserde) Türk dili ve lehçeleri ile ilgili incelemeler yapıldığı görülmüştür.

* Türk Dilleri ve Lehçeleri Sınıflandırılırken Şu Ölütler Göz Önde Bulundurulmuştur:

* Sessiz Ölütler

→ Tarihî Ölütler

→ Coğrafi Ölütler

Coğrafi Ölütlere Göre Türk Dilleri ve Lehçelerinin Sınıflandırılması

I) Güney-Batı (Oğuz) Öbeği: Türkiye Türkçesi,

Kırım Osmanlıca

Horasan Türkçesi

Kerkük Ağzı

Rumeli Ağzı

Azerbaycan Türkçesi (Azerice)

Gagauzca

Türkmençe

II) Güney-Batı (Kuman-Kıpçak) Öbeği: Karayca

Karakayca

Karakalpakca

Karainci

Kazakça

Baltarca

Başkırtca

Uygurca

Kumutca

Tatarca

Kırğınca

III) Güney-Dogu Öbeği: Yeni Uygurca
Özbekçe

IV Kırık-Değü Öbeği : Altayca

Tuvaca

Sayan

Ağrelan

Hakarça

V) Yakutca

VI) Çuvaca

VII) Halacca

TÜRKÇENİN TARİHSEL DÖNEMLERİ

Ortaasya Türk halklarından günümüze kadar gelen en eski yazılı belgeler Moğolistanın Kosa bölgesinde Orhun ve Yenise ırmağın kenarında bulunan 6. 7. ve 8. yy. lara ait olan Orhun Kitabeleri dir.

Bu kitabeler ilk kez 1893 yılında Danimarkalı dil bilimci Wilhem Thomsen tarafından keşfedilmiştir. Bu kitabelerin en önemlileri Verir Tanıktık (725), Kültigin (732), Bilge Kağan (735) kitabeleridir. Bu kitabeler Köktürk ve Uygur alfabeleri kullanılarak yazılmıştır.

Bilim adamları yapılan altüstül dil çalışmaları sonucunda Türkçenin tarihini dönemlerine 7 ana gruba ayırmışlardır.

I) Altay Dönemi

II) En Eski Türkçe Dönemi

III) İlk Türkçe Dönemi

Kuramsal olarak varsayılan dönemlerdir.

IV) Eski Türkçe Dönemi (6. ve 10. yy arası)

V) Orta Türkçe Dönemi (11. ve 15. yy arası)

VI) Yeni Türkçe Dönemi (16. ve 19. yy arası)

VII) Çeşitli Türkçe Dönemi (20. yy ve sonrası)

IV) Eski Türkçe Dönemi: Köktürkçe ve Uygurca dillerinin kullanıldığı dönemdir. Bu dönemin en önemli yazılı örnekleri Orhun ve Yenise kitabeleridir. Bu dönemde dil somut obje ve olayları anlatabilmekle birlikte soyut obje ve olayları da anlatabilmekle düzeyde olduğu dikkat çekicidir. Bu dönemde dildeki yabancı sözcük oranı çok düşüktür kadar azdır, %1 düzeyindedir. 78 kelimeden 10'da birine yabancı sözcük oranı çok düşüktür kadar azdır, %1 düzeyindedir. 78 kelimeden 10'da birine yabancı sözcük oranı çok düşüktür kadar azdır, %1 düzeyindedir.

V) Orta Türkçe Dönemi:

- * İslam dini ve kültürünün etkisinin görülmeye başladığı dönemdir.
- * Bu dönem, Türklerin, mistikliği kabul etmeye başladığı dönemdir.
- * Bu dönemde kimi Türk Lehçeleri, ses ve ünlüleriyle 'birer yabancı dil' olarak gelişmeye başlar.

* Mistikliğe etkisi altında kalene alınan ilk Türk eserleri:

1) 11. Y. da ⇒ Kargahı Mahmud tarafından kaleme alınan "Divan-ı Lügati't Türk" (Türk Dilleri Sözlüğü)

→ Eser Arapça kaleme alınır.

→ Eserde birçok Türkçe sözcük, deyim, deyiş, atasözü yer almaktadır.

→ O dönem Türk toplum yapısı hakkında geniş bilgi verir.

2) 11. Y. da ⇒ Yusuf Has Hâcîp ⇒ "Kutadgu Bilig" (Mutlu Olma Bilgesi)

→ Dinin ve bilimin herşeyden üstün olduğu vurgulanır.

→ Dersin hâkimi Tazgaç Buğra Han'a sunulmuştur.

→ Mesnevi biçiminde oruz ölçüsüyle kaleme alınmıştır.

→ Hakanîye lehçesiyle kaleme alınmıştır.

→ Didaktik türde yazılmıştır. (Bilgi ve öğüt verir)

→ 6545 beyitten oluşur.

3) 14. Y. da ⇒ Ali Şir Nevai ⇒ "Muhakemet ü'l Lügatiyn" (Her Dilin Muhakemesi)

→ Türkçe ile Farsça karşılaştırılarak, Türkçenin, Farsça'dan daha üstün olduğu vurgulanır.

VI) Yeni Türkçe Dönemi:

* Kimi Türk lehçelerinin (Kırmanca, Özbekçe, Kazakça, Türkmençe vb.) yabancı dil olarak gelişimlerini tanımladıkları dönemdir.

* Bu dönemin en belirgin özelliği, yapın bir birinde İslam dini ve kültürünün etkisinin görülmesidir.

* Selâtilülölm, devlet dili olarak önce Arapça, sonra Farsça'yı kabul etmeleri Arapça ve Farsça'nın Türkçe'de giderek geyinmesine sebep olmuştur.

Arapça + Farsça + Türkçe ⇒ Osmanlıca ⇒ Osmanlı Türkçesi devlet dili olarak kullanılmıştır.

* Bu dönemde dil son derece anlaşılır ve anlaşılabilir bir hâl almıştır. Esperanto (yapay dil) haline gelmiştir.

Bu dönemde Vepsî ve Nergisi'nin çok açık bir dil kullanması, dilin daha da anlaşılır hale gelmesine sebep olmuştur.

Ali Paşallıoğlu Öz Türkçe Sözlük

1911 yılında Selânik ⇒ Yeni Mecmua ⇒ "Yeni Lisan Abımı"

- Dildeki bütün Arapça ve farsça sözcükler dilden çıkartılmış.
- " " " " fars kelimeler Türkçeye çevrilmiştir.
- " " " " dil kuralları kaldırılmış.

Dar-ı Fünun : İstanbul Üniversitesi

Darūlacare :

Ask-1 Memori: Gizli Ark

- Dildeki Arapça sözcüklerin yerine Türkçelerden kullanılması (Şems: Güneş)
- Dildeki söz varlığını arttırmak amacıyla canlı köklerden istek yapım ekleriyle yeni sözcükler türetilmiştir.

VII Çağdaş Türkçe Dönemi

Türk Dünyasının siyasi gelişiminin ve haritasının deyişli dönemi kapsar.

Bu dönem de 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Türk Cumhuriyetleri de birer birer bağımsızlıklarını ilan edeler. ~~Dünya~~ ~~tarafından~~ kurulan yeni ve genç cumhuriyet, Anadolu'da ise teokratik, monarşik Osmanlı tarihini sayfaları arasında yemiştir. Yenne laik-demokratik T.C. kudur. Yeni ve genç cumhuriyet, ulusal kimliğine geliştirme ve Batı uygarlığına ulaşma çabası çerçevesinde bir takım yenilikler gerçekleştirir. Dil dönemi

→ 1 Kasım 1928 = Harf Devrimi

600 yıl kullanılan Arap alfabesi yerine Türkçe'ye uyarlanmış Latin alfabesi kabul edilir.

* 1911 yılında Yeni Lisan Akımı ile temelleri atılmış Ulusal dil hareketinin, devlet desteği ile Türkçenin geliştirilmesine ve özdeşleşmesine yönelik dil devriminde ilk kez 1932 yılında Nuh Naci Yazgan'da büyük önder M. Kemal Atatürk'ün tarafında Türk Dili ve Teltik Cemiyeti toplanmıştır. Üst önder, bu toplantıda Türkçenin geliş ve birleşme hedeflerinin bir takım kararlar alınmıştır.

Typhoid fever known as the bricklayer's fever

Öz Türkçe aileli akımı, Atatürk'ün önderliğinde geliştirilen dil devriminin doğal bir sonucudur. Her devrimde olduğu gibi, zamanla doğal birleşimleri gereken kimi aşırıliklerden de tutarsızlıklardan sıyrılıp, Türkçe'nin kültür ve edebiyat dili olarak gelişiminde büyük katkısı olmuştur.